

Марија С. Раковић*

Универзитет у Крагујевцу, Филолошко-уметнички факултет
Центар за проучавање језика и књижевности

СПЕЦИФИЧНОСТИ ОНЛАЈН НАСТАВЕ ЛЕКСИКОЛОГИЈЕ И СИНТАКСЕ СРПСКОГ ЈЕЗИКА НА ФИЛОЛОШКОМ ФАКУЛТЕТУ: ИЗАЗОВИ И ПЕРСПЕКТИВЕ

Апстракт: Рад се бави уочавањем специфичности онлајн наставе лексикологије и синтаксе српског језика на филолошком факултету студената који студирају страни језик. Циљ је да се уоче могућности реализације онлајн наставе. Истраживање је спроведено на основу реализације наставног процеса на предмету Српски језик 2 (лексикологија и синтакса) и анкете студената о предностима и недостацима онлајн наставе. Анализа је показала да онлајн настава испољава недостатке у виду недовољног времена да се наставник подробније позабави нејасноћама студената, али пружа и бројне могућности за напредак у образовању – највише у смислу временске организације студената и неометаног постављања питања, што при настави живије није увек случај. На основу добијених резултата покушаћемо да дамо методичке импликације за наставну праксу, а које се тичу могућности унапређивања онлајн наставе српског језика на универзитетском нивоу.

Кључне речи: *онлајн настава, лексикологија, синтакса, страни филолози, универзитет.*

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Измењени друштвени контекст узрокован пандемијом вируса ковид-19, која је задесила читав свет, па и Републику Србију, узроковао је и бројне промене у реализацији васпитно-образовног рада. Дотадашњи, традиционални приступ реализацији наставе у учионици, замењен је дигиталним окружењем и средствима дигиталне комуникације. Уместо табле, сада имамо различите платформе на којима презентујемо ученицима нове наставне садржаје и задатке. Наставници, али и ученици, били су приморани да овладају одређеним дигиталним компетенцијама, да се упознају са различитим дигиталним алатима и техникама, како би неометано могли да учествују у наставном про-

* marija.rakovic@filum.kg.ac.rs

цесу и како би било што мање негативних последица по образовни процес ученика/студената.

Специфичност наставе у онлајн окружењу не огледа се само у чињеници да су за њену успешну реализацију потребне задовољавајуће дигиталне компетенције већ у обзир треба узети да онлајн настава захтева значајна прилагођавања у различитим сегментима наставног рада, попут промена у: избору наставних метода и средстава, организовању и представљању наставних садржаја, природи интеракција између наставника и ученика, као и између ученика и ученика (Nikolić i Antonijević, 2021: 103). Управо у интеракцији и евалуацији ученичких постигнућа лежи највећи проблем онлајн наставе. Оно што наставник може да процени у учионици, а тиче се: (1) онога што ученицима/студентима ствара тешкоће при усвајању нових наставних садржаја, као и (2) процене нивоа ученичких/студентских постигнућа, није подједнако лако проценити у дигиталној форми. Ипак, стиче се утисак да студенти боље прихватају овакав вид реализовања наставе, у односу на ученике основношколског и средњошколског узраста – што због когнитивног нивоа, што због способности овладавања дигиталним компетенцијама на брз и лак начин.

Задатак у раду биће да утврдимо специфичности онлајн наставе лексикологије и синтаксе српског језика на факултету, током летњег семестра прве године, са студентима: енглеског језика и књижевности, француског језика и књижевности, шпанског језика и хиспанских књижевности, немачког језика и књижевности и италијанског језика и књижевности. Предмет Српски језик 2 (лексикологија, синтакса) на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу јесте изборни предмет чији је циљ овладавање основним лексичким и синтаксичким знањима српског језика. Сматра се да ће знања која стекну на овом курсу бити од значаја при усвајању лексичког и синтаксичког нивоа језика који студирају, па му је неопходно посветити пажњу – дати теоријску основу, али и довољно примера који илуструју дату граматичку, односно лексичку и синтаксичку појаву. Имајући све то у виду, у раду ће бити представљена настава овог предмета која је реализована онлајн и резултати анкетања студената о њеним предностима и недостацима како би се дале педагошке импликације за наставну праксу, а које се тичу могућности унапређивања онлајн наставе српског језика на универзитетском нивоу.

ТЕОРИЈСКИ ПРИСТУП ПРОБЛЕМУ

Дигитално окружење у савремено доба постаје неодојиви део процеса васпитања и образовања. Као такво, оно је тај процес у значајној мери и обликовало (Јанјић, Vilotijević, Šaber, 2021: 116). Измењено, дигитално окружење за реализацију наставног процеса на факултету у великој мери је изменило рад предавача, али и студената. Пандемија вируса ковид-19 подстакла је предаваче да развију планове за непредвиђене ситуације како би спречили ремећење образовања услед затварања школа (Abouhashem et al., 2021: 1).

Појава виртуелних учионица и поред својих мана имала је снажан утицај на развој студената када су у питању интерактивност, комуникација и учешће у настави (Abouhashem et al., 2021: 18). Интеракција између студената и предавача такође има дигитални оквир, прилично измењен, без обзира на то што су предавачи, и пре новонастале ситуације, били доступни за електронску комуникацију путем имејла. На основу раније спроведених истраживања предности и недостатака онлајн наставе на факултету, „као основне предности онлајн наставе наводе се уштеда и флексибилност времена и комфорност простора одакле се настави приступа, а као основни недостаци смањени активитет студената, њихово лично ангажовање и комуникација између актера наставног процеса” (Pejatović, Orlović Lovren, Čairović, 2021: 172). Неке од предности су и: „више слободног времена, лакше праћење предавања, самосталност у раду и боља концентрација, док су недостаци наставе на даљину: недостатак атмосфере, динамике на часу, мања интеракција са професорима и недостатак тимског рада” (Krivokapić i Đorđević, 2021: 195). Самим тим, наведене промене морале су довести до измена рада наставника, рада студената, али и до измене материјала за наставу – све је било неопходно пребацити у дигитални формат „јер се хибридна настава остварује и дидактизацијом е-садржаја доступних на интернет мрежи, чиме се значајно проширује њихов дијапазон у образовне сврхе” (Петковић, 2018: 182). Такође, „дигитално окружење омогућава коришћење материјала који током извођења традиционалне наставе често није доступан из техничких разлога, попут: онлајн квизова, видео-клипова, кратких исечака из филмова и интервјуа, онлајн језичких активности” (Drljević, 2021: 188). Тада настава добија свој модеран облик уз увођење иновативних наставних средстава што у динамичном наставном процесу уживо није увек могло бити спроведено, баш због поштовања принципа економичности и рада по већ утврђеном, обимном наставном плану и програму. Међутим, овде се јавља проблем прикладности оваквих облика наставе с обзиром на когнитивни ниво студената, као и њихов образовни ниво. Њима није неопходна додатна мотивација за рад, као што је то случај са ученицима основношколског и средњошколског узраста, с обзиром на то да овај ниво школовања није обавезан део образовног процеса, као и да постигнућа студената зависе искључиво од њихових личних ангажовања. У складу са овим, на предавачима је одговорност избора начина – метода и поступака, средстава и алата, за реализацију наставе. Они морају бити пажљиво одабрани како би биле задовољене потребе студената – да на што једноставнији начин усвоје предвиђени наставни садржај, а „квалитет праћења онлајн наставе зависи не само од техничких уређаја већ и од умешности њиховог коришћења” (Ђорђевић, Павловић, Весић Павловић, 2020: 128).

Показало се да примена виртуелне наставе повољно утиче на студенте тако што их подстиче да буду активни учесници у размени информација и стимулише њихове преговарачке способности. Колаборативно учење је термин за наставну праксу која истовремено повољно утиче и на студенте и на наставнике, стога овај наставни модел представља потенцијал у примени новог кон-

цепта учења језика (Arjulayana, Raffli, Dewant, 2021: 109). Претходна истраживања у оквиру иностране литературе показују да студентима одговара виртуелна настава, поготову у погледу подстицања на активно учешће у наставном процесу, док је случај код нас нешто другачији, тј. онлајн настава има и своје предности, али и недостатке, што ће резултати спроведене анализе у раду и показати.

МЕТОДОЛОШКИ ОКВИР ИСТРАЖИВАЊА

Предмет разматрања су специфичности онлајн наставе лексикологије и синтаксе на предмету Српски језик 2 на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу како бисмо сагледали изазове, али и перспективе које пружа реализација наставног процеса у измењеном, дигиталном окружењу. За потребе рада користимо два типа корпуса: (1) искуство из реализације наставног процеса и (2) анкете студената.

Онлајн настава се одвијала током летњег семестра 2020/2021. године, у фонду од једног часа недељно, у трајању од сат времена, са студентима пет различитих студијских група (страних филолога). У настави је учествовао 141 студент, а у анкетирању 84 студента. Студенти су имали задатак да одговоре које су предности и недостаци онлајн наставе на предмету Српски језик 2 (лексикологија, синтакса). Анкетирање је спроведено након завршетка наставе у летњем семестру. Студенти су предавачу у писаној форми, посредством имејла, слали своје одговоре везане за предности и недостатке онлајн наставе, након чега је предавач свео резултате спроведеног истраживања чији ће опис бити дат у делу рада који ће се бавити резултатима анализе корпуса.

Циљ нам је да дамо опис тренутног стања у оквиру наставног процеса, изнесемо мишљење студената о измењеној реализацији наставе, као и да покушамо да дамо методичке импликације за наставну праксу проистекле из искуства предавача – шта се показало као добра, а шта као лоша страна онлајн наставе.

АНАЛИЗА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Реализација онлајн наставе

Уз презентовање екрана рачунара, на једноставан начин је дигитални материјал за рад на часу вежбања на предмету Српски језик 2 (лексикологија, синтакса) могао бити доступан студентима, а коришћење Гугл учионице за постављање наставног материјала, након часа. Постојање Гугл учионице студенти наводе као квалитет онлајн наставе с обзиром на то да се материјалима увек, у свако доба, могу изнова враћати и користити их у образовном процесу.

Сам час одвијан је преко Гугл мита, линка који је доступан студентима након што приступе Гугл учионици направљеној баш за потребе предмета.

Управо услед измењеног начина рада, и наставни материјали и наставна средства за часове вежбања на предмету Српски језик 2 (лексикологија, синтакса) током летњег семестра 2020/2021. године морали су бити измењени. А обим наставног садржаја је остао исти, без обзира на новонасталу ситуацију с обзиром на унапред утврђен план реализације предмета, као и стицања компетенција везаних за лексикологију и синтаксу српског језика који ће се касније пренети и на усвајање граматике страног језика, а који нису могли бити нагло измењени. За промене у наставном плану и програму неопходно је пажљиво планирање у смислу процењивања шта од наведеног, уколико се из програма елиминише, неће имати негативне последице на будући рад и образовни ток студената. С обзиром на то, наставни план се реализовао по устаљеном програму с тим да су прилагођавања морала бити направљена у складу са новонасталом ситуацијом – таблу је заменила Power point презентација, а рад на тестовима усмено одговарање студената, чиме је, бар делимично, успостављана интеракција између студената и предавача. Студенти су имали могућност да, у сваком тренутку, прекину предавача и питају све што им није јасно, а предавач им је био на располагању и путем имејл комуникације, након завршетка часа.

Један од начина евалуације постигнућа студената, поред реализованог колоквијума, и предстојећег писменог испита, био је да студенти добију тест(ове) који ће радити до следећег часа вежби самостално, где ће након тога бити у могућности да, кроз дијалог са предавачем провере решења, а самим тим и поставе питања у вези са свим недоумицама које су имали при изради теста. Такође, имали су и могућност да урађене тестове пошљају предавачу на мејл пре реализације часова вежби, а предавач је, сваком студенту, индивидуално упутио сугестије у вези са тим шта треба да унапреде у свом раду како би постигнућа била већа.

Садржаји из области лексикологије и синтаксе српског језика били су следећи: кренуло се од основних лексичких и синтаксичких појмова, преко обраде синтагми и синтаксичких функција појединачних реченичних конституената, да би се дошло до напоредних односа међу независним реченицама, врста и синтаксичких функција зависних реченица, као и детаљне анализе вишеструко сложених реченица (одређивање броја комуникативних и предикатских реченица, одређивање граница између простих реченица, одређивање главне реченице, зависних реченица и њихових синтаксичких функција). Када је о основним лексичким и синтаксичким појмовима било речи, све је било представљено у Power point презентацији. На часовима вежбања био је дат кратак осврт на теоријски садржај који је обрађиван на часовима предавања, уз неколико задатака, с тим да је евалуација – и теоријских и практичних знања – била спроведена усменом интеракцијом међу студентима: одговарали су на постављена питања и кориговали одговоре једни других када је то било потребно.

Како су у питању страни филолози, њима није примарно учење граматичких карактеристика српског језика, па се стиче утисак да им је ова количина информација сасвим довољна. На исти начин уводили смо студенте и у друге наставне садржаје, након чега је уследио период увежбавања усвојеног знања. За увежбавање је коришћена форма теста, а сви задаци су заједно рађени са предавачем. Задаци су били различитог карактера – од форме допуњавања тачних одговора, преко заокруживања, па све до формирања читавих одговора самостално. Студенти су усмено исказивали своје одговоре, након чега би уследило образложење предавача. Студенти су у сваком тренутку имали могућност да прекину предавача и питају све што им није јасно.

Након завршеног часа, наставни материјал, заједно са решењима (у случају да нису стигли све да запишу на самом часу) постављан је у Гугл учионицу. Тако су студенти у сваком тренутку могли приступити наставном материјалу, тј. враћати му се у фазама припреме за колоквијум и испит.

Резултати анкете

За потребе рада, спроведено је мало истраживање у виду анкетирања. У анкетирању је учествовало 84 студента. Наиме, студенти су имали задатак да напишу шта сматрају предностима, а шта недостацима онлајн наставе Српског језика (лексикологија, синтакса) током летњег семестра 2020/2021. године. Око недостатака су се студенти махом сложили, док су, иако то нисмо очекивали, наводили различите, и велики број, предности.

Предности онлајн наставе по мишљењу студената прве године Филолошко-уметничког факултета у Крагујевцу, по учесталости јављања јесу: (1) већа доступност материјала (уколико нису били у могућности да присуствују предавању); (2) већа слобода при постављању питања (с обзиром на то да предавач није инсистирао да студенти укључе своје камере, уколико то не желе, како не би нарушио приватност); (3) могућност да сви учествују у раду задатка; (4) добра организација часа са доста тестова и вежбања; (5) могућност да се појасни сваком студенту све што није јасно (било током самог часа, било путем имејла); (6) лако презентовање материјала на коришћеним апликацијама; (7) лако ступање у контакт са професорима при чему се недоумице брзо отклањају; (8) постојање Гугл учионице (по мишљењу студената ваљало би је задржати и након престанка онлајн наставе); (9) олакшава праћење наставе студентима који у исто време и раде, с обзиром на то да физички не морају да буду на факултету, већ наставу могу пратити изван просторија свог дома или факултета; (10) мањи економски трошкови; (11) нема кашњења на предавања и (12) смањен је ризик од ширења и инфекције вирусом ковид-19. Последње четири предности се односе на друштвене околности у којима студенти живе и образују се, као и оправданог страха услед пандемије која је задесила читав свет, па и њих и њихове најмилије. Остале предности су везане за реализацију наставног процеса, доступност материјала, комуникацију са професорима,

постојање Гугл учионице и могућност активног учествовања у наставном процесу. Видимо да су студенти углавном као највећу предност истакли доступност наставног материјала (што им олакшава учење и припремање колоквијума и испита), могућност да се сви подједнако укључе у рад задатака, као и већу слободу да поставе питање (што при раду у учионици није увек случај, јер су поједини студенти, иако сада већ на универзитету, интровертни, а групе су бројне, што им додатно отежава постављање питања).

На основу резултата спроведене анализе, уочени су следећи недостаци онлајн наставе: (1) слабија концентрација (невербални знаци комуникације, као и тон предавача утичу на то да се на посебне делове градива обрати пажња); (2) недостатак мотивације и заинтересованости за рад; (3) технички проблеми (неисправни микрофон и камера, слаба интернет конекција, као и њен прекид, затим нестанак електричне енергије); (4) немогућност да се покаже реално знање студената; (5) нема интеракције међу наставницима и студентима, као ни међу студентима (једни друге готово ни не познају, па је укинут и социјални аспект образовног процеса); (6) студенти не остварују свој пуни потенцијал (услед проблема код куће, великог броја обавеза и често немају приступ интернету) и (7) пролази више времена између одговора студената него што је то случај у учионици (јер треба прво да укључе микрофон, па тек онда да одговоре). Видимо да је студентима ипак највећи проблем онлајн наставе техничке природе. Уколико нешто од технике закаже, губи се континуитет у наставном процесу – нешто нису добро видели или чули, па се ствара пропуст у образовном процесу. Студентима недостаје и интеракција са наставницима, као и „жива” реч у учионици с обзиром на то да на запамћивање наставног садржаја у великој мери утичу знаци невербалне комуникације попут мимике, гестова, покрета руку и промене тона излагања. Оно што је младим људима ипак својствено јесте дружење, па су тако онлајн наставом ускраћени за социјалне моменте које високошколско образовање са собом носи. Своје колеге препознају само на сликама, па изостају и друштвене активности, као и међусобна помоћ при савладавању факултетских недоумица и обавеза.

Резултати спроведене анализе наставног процеса, као и анкете студената о предностима и недостацима онлајн наставе на предмету Српски језик 2 (лексикологија, синтакса) су показали да онлајн настава има недостатака у виду недовољног времена (руши се дидактички принцип економичности) да се наставник подробније позабави нејасноћама студената, али пружа и могућности за напредак у образовању – највише у смислу временске организације студената при учењу и неометаног постављања питања, што при настави уживо није увек случај. Као једну од главних предности наводе доступност материјала за наставу (у сваком тренутку), с обзиром на то да им је на располагању посредством Гугл учионице, а као недостатак проблеме везане за техничка средства (рачунар, звук, слику и интернет конекцију). На основу добијених резултата покушаћемо да дамо педагошке импликације за наставну праксу, а које се тичу могућности унапређивања онлајн наставе српског језика на универзитетском нивоу.

МЕТОДИЧКЕ ИМПЛИКАЦИЈЕ ЗА НАСТАВНУ ПРАКСУ

На основу разматрања процеса онлајн наставе и анкете студената о предностима и недостацима онлајн наставе, могу се дати следеће импликације за наставну праксу:

(1) Омогућити реализацију наставе путем Гугл мита, Zoom, Microsoft Teams, BigBlueButton, Webex, Viber. Студентима је значајно уколико, макар и виртуелно, имају интеракцију са предавачем, а не да се она своди само на слова у писму која шаљемо путем имејла. Студентима наведени алати постају лако доступни с обзиром на то да им је за инсталирање платформи потребна интернет конекција, а све могу обавити и уз помоћ својих мобилних телефона. Битно је да у тренутку када се реализује час, студенти имају могућност да поставе питања у вези са свим нејасноћама. Такође, студенти истог тренутка добијају повратну информацију од предавача, а предавач стиче увид у постигнућа студената, као и у то шта треба додатно појаснити од наставног садржаја. Наведене алати могу послужити за успешну реализацију онлајн наставе и због тога што је руковање једноставно, па их веома брзо, и успешно, користе и предавачи, и студенти.

(2) Дозирање наставног садржаја. На предавачу је да процени колико наставног градива може обрадити током једног онлајн часа. Важно је да се кроз градиво не пролази брзо (без обзира на то што нови начин рада углавном то захтева), већ да се битни делови садржаја посебно истакну, уз задржавање на њима колико год је то неопходно. Само тако ће постигнућа студената бити већа. Што се предмета Српски језик 2 тиче, на часовима вежбања није потребно много говорити о теоријским поставкама, с обзиром на то да се о томе подробније говори на часовима предавања, већ је важно теорију применити на практичним примерима и што боље се припремити за евалуацију постигнућа, али и за овладавање граматиком страног језика на свим нивоима с обзиром на то да је граматички систем српског језика основа.

(3) Обезбедити техничке услове. Како је важно да наставник има адекватну технику подршку (у виду исправног рачунара, микрофона, камере и добре интернет конекције), неопходно је да и студенти имају исте могућности. Само тако могу неометано да прате наставу. Нажалост, то је нешто на шта се у великој мери не може ни утицати (услед „пуцања” интернет конекције или нестанка електричне енергије), па тако квалитет наставе зависи од флуидности техничких средстава. Важно је и да студенти имају добре техничке услове у случају да је потребно да нешто изложе – неки наставни садржај на пример, па би могли и сами припремити неки видео, аудио материјал или презентацију коју треба поделити са колегама и припремити излагање.

(4) Омогућити разнолике примере. Ова педагошка импликације пренета је из традиционалне и у онлајн наставу. Када је о овладавању граматичким својствима једног језика реч, неопходно је да студенти имају велики број разноликих примера граматичке појаве која се обрађује, која такође мора бити праћена великим бројем задатака за евалуацију постигнућа. Без обзира на то што је време часа у онлајн окружењу скраћено (док се сви студенти прикључе, док се изврши провера свих техничких средстава, обави прозивка), задаци на часу вежбања не смеју изостати. Боље је урадити и један квалитетан задатак, него не урадити ниједан.

(5) Групни рад и рад у пару. Уколико за то постоје услови (у смислу економичности), обезбедити студентима рад у пару или групи. Овакав облик рада ће, бар делимично, утицати на интеракцију међу студентима, као и на остваривање социјалне компоненте образовног процеса. Када је о предмету Српски језик 2 (лексикологија, синтакса) реч, рад у пару или групи могао би се реализовати уколико би студенти имали задатака да припреме излагање дела наставног садржаја или уколико би једни другима прегледали тестове које је требало да ураде за домаћи задатак. Тако би међусобно указивали на погрешке, па би утицали једни другима на процес самообразовања.

ЗАКЉУЧАК

Измењени друштвени контекст наметнуо је брзи прелазак са традиционалне на онлајн наставу. Како се не би заостајало при реализацији наставног садржаја, и предавачи, и студенти морали су се прилагодити захтевима дигиталне комуникације. Срећом, у сфери интернета, онлајн комуникација је могла бити реализована. Поред тога, ту су и различите апликације, као и наставне методе и средства, која се сада могу применити у наставном процесу (што није био случај у традиционалној настави јер на факултету није било техничких могућности за то). Наставни садржаји су морали остати исти – услед раније утврђеног силабуса, али сада презентовани на другачији начин. Посебно се водило рачуна о дозирању садржаја за један онлајн час, а предавање наставника (уз покрете, гестикулацију, мимику, промену тона) сада је заменило обраћање путем екрана, уз помоћ презентација различите врсте, с тим да су их пратила додатна објашњења предавача, а покривене су све наставне јединице везане за изборни предмет Српски језик 2 (лексикологија, синтакса) са студентима прве године, студијских програма: Немачки језик и књижевност, Италијански језик и књижевност, Француски језик и књижевност, Шпански језик и хиспанске књижевности и Енглески језик и књижевност, а тичу се: основних лексичких и синтаксичких појмова, анализе синтагми, синтаксичких функција реченичних чланова, система независних реченица, система зависних реченица и анализе вишеструко сложених реченица.

Предности и недостаци онлајн наставе међусобно се преплићу, с тим да су студенти навели предности које нису биле очекиване. Као главну предност наводе доступност наставног материјала (у Гугл учioniци), а недостатак проблеме везане за техничка средства (рачунар, звук, слику и интернет конекцију). Иако помислимо да у сфери дигиталне комуникације готово да нема човека, поготову не младог човека, који се не сналази у дигиталном свету, нови начин рада, неиспланиран унапред, захтевао је прилагођавања предавача, али и студената. Методичке импликације дате су са циљем да послуже при компарирању начина рада у онлајн окружењу на свим нивоима образовања (основношколском, средњошколском, високошколском), уз наду да ће се образовни систем брзо вратити својим устаљеним токовима у којима „живој” речи наставника, интеракцији и евалуацији постигнућа замена никада у потпуности не могу бити апликације или платформе, без обзира на њихову доступност и лакоћу употребе.

Литература

- Abouhashem, A., Abdou, R. M., Bhadra, J., Suby, N., Ahmad, Z. & Al-Thani, N. J. (2021). COVID-19 Inspired a STEM-Based Virtual Learning Model for Middle Schools – A Case Study of Qatar. *Sustainability* 2021, 13(5), 1–24. Retrieved August 27, 2021 from the World Wide Web https://www.researchgate.net/publication/349840987_COVID19_Inspired_a_STEMBased_Virtual_Learning_Model_for_Middle_Schools-A_Case_Study_of_Qatar.
- Arjulayana, A., Rafli, Z. & Dewant, R. (2021). Speaking Class Based Coaborative Virtual Learning as Multiliteracies Concept. *4rd English Language and Literature International Conference (ELLiC), Proceedings*, Vol. 4, 108–113. Retrieved August 27, 2021 from the World Wide Web <https://jurnal.unimus.ac.id/index.php/ELLIC/article/view/7394>.
- Drljević, J. (2021). Izazovi izvođenja onlajn nastave italijanskog jezika u akademskom kontekstu. U I. Jeremić, N. Nikolić i N. Koluga (ur.), *Vaspitanje i obrazovanje u digitalnom okruženju: zbornik radova*, Nacionalni naučni skup Susreti pedagoga, 15. maj 2021, Beograd (187–192). Beograd: Filozofski fakultet Univerziteta u Beogradu – Institut za pedagogiju i andragogiju – Pedagoško društvo Srbije.
- Ђорђевић, Д., Павловић, З. и Весић Павловић, Т. (2020). Мишљења студената о онлајн настави енглеског језика – могућности и ограничења. *Зборник радова Филозофског факултета Универзитета у Приштини*, L(4), 117–140.
- Janjić, J., Vilotijević, A. i Šaber, A. (2021). Digitalno okruženje kao katalizator promena u praksi davanja povratnih informacija. U I. Jeremić, N. Nikolić i N. Koluga (ur.), *Vaspitanje i obrazovanje u digitalnom okruženju: zbornik radova*, Nacionalni naučni skup Susreti pedagoga, 15. maj 2021, Beograd (115–120). Beograd: Filozofski fakultet Univerziteta u Beogradu – Institut za pedagogiju i andragogiju – Pedagoško društvo Srbije.

- Krivokapić, Ž. i Đorđević, V. (2021). Digitalne kompetencije, rešavanje problema i iskustva studenata sa onlajn nastavom tokom pandemije. U I. Jeremić, N. Nikolić i N. Koluga (ur.), *Vaspitanje i obrazovanje u digitalnom okruženju: zbornik radova*, Nacionalni naučni skup Susreti pedagoga, 15. maj 2021, Beograd (193–198). Beograd: Filozofski fakultet Univerziteta u Beogradu – Institut za pedagogiju i andragogiju – Pedagoško društvo Srbije.
- Nikolić, N. i Antonijević, R. (2021). Formativno ocenjivanje i onlajn nastava. U I. Jeremić, N. Nikolić i N. Koluga (ur.), *Vaspitanje i obrazovanje u digitalnom okruženju: zbornik radova*, Nacionalni naučni skup Susreti pedagoga, 15. maj 2021, Beograd (103–108). Beograd: Filozofski fakultet Univerziteta u Beogradu – Institut za pedagogiju i andragogiju – Pedagoško društvo Srbije.
- Pejatović, A., Orlović Lovren V. i Čairović, N. (2021). Direktna i onlajn nastava – sličnosti i različitosti perspektiva studenata. U I. Jeremić, N. Nikolić i N. Koluga (ur.), *Vaspitanje i obrazovanje u digitalnom okruženju: zbornik radova*, Nacionalni naučni skup Susreti pedagoga, 15. maj 2021, Beograd (171–176). Beograd: Filozofski fakultet Univerziteta u Beogradu – Institut za pedagogiju i andragogiju – Pedagoško društvo Srbije.
- Петковић, Љ. (2018). Употреба онлајн платформе Мудл (MOODLE) у реформисаној настави Катедре за неохеленске студије Филолошког факултета Универзитета у Београду. *Методички видици*, 9, 179–200.

Marija S. Raković

University of Kragujevac, Faculty of Philology and Arts
Center for the Study of Language and Literature

**SPECIFICS OF ONLINE TEACHING OF LEXICOLOGY AND SYNTAX
OF THE SERBIAN LANGUAGE AT THE FACULTY OF PHILOLOGY
(FOREIGN PHILOLOGISTS): CHALLENGES AND PERSPECTIVES**

Summary

The paper deals with the observation of the specifics of online teaching of lexicology and syntax of the Serbian language at the Faculty of Philology of students studying a foreign language. The aim is to notice possibilities of realization of online teaching. The research was conducted on the basis of the implementation of the teaching process in the subject Serbian language 2 (lexicology and syntax) and a survey of students on the advantages and disadvantages of online teaching. The analysis showed that online teaching provides shortcomings in the form of insufficient time for the teacher to deal in more detail with student ambiguities, but also provides numerous opportunities for progress in education – mostly in terms of student time organization and uninterrupted questioning, which is not always the case. Based on the obtained results, we will try to give methodological implications for teaching practice, which concern the possibility of improving online teaching of the Serbian language at the university level.

Keywords: *online teaching, lexicology, syntax, foreign philologists, university.*